

брой 08 (148)

01.07.06 - 07.07.06

Георги МИЛКОВ: "Хамас" няма шансове, ако не се откаже от тероризма**България може да възстанови добрите си контакти с Палестина**

Георги Милков е граждански активист с голям опит в организирането и наблюдението на избори в България и по света. Магистър по български език и литература от Шуменския университет "Епископ Константин Преславски". Председател е на Центъра на неправителствените организации в Разград от 1997. Бил е председател на БСЧИГП в Разград от 1992 до 2004. Ръководил е гражданско наблюдение на изборите от 1990 до 2001 в област Разград. Бил е международен наблюдател на избори в Украйна (2004), Косово (2000-2001), Молдова (1994), Босна и Херцеговина (1997-2001). През ноември 2005 е бил съветник на граждански организации в Египет, за да подготвят наблюдението на парламентарните избори. Организирал е участието на български наблюдатели на вота за президент в Русия през 2000.

- Как се оказахте наблюдател на изборите в Палестина и в кои части на автономията бяхте?

- Бях в ивицата Газа заедно с още девет наблюдатели от САЩ, Франция, Южноафриканската република, Сърбия, Хърватия, Турция, Великобритания и Украйна. Бях единственият поканен от България като член на международната мисия за наблюдение. Тя беше организирана от Националния демократичен институт (НДИ) за международни връзки на САЩ и Картър Център. Начело на делегацията бе бившият президент на Америка Джими Картер, както и бившият министър-председател на Швеция Карл Билд.

- Какви са впечатленията ви от гласуването в Палестина?

На граничния пункт на ивицата Газа направо ми спря дъхът, когато единият от посрещачите ни ми каза "Добре дошъл". Оказа се, че е завършил висше образование в България, оженил се е за българка и от 1999 двамата живеят в град Газа. Сега работи като програмен офицер за НДИ в района.

Двете основни партии имаха отличителни цветове, характерни за арабските традиции. Жълтият бе символът на "Фатах", а зеленият – на "Хамас". По развените знамена на покривите на сградите човек можеше да се ориентира каква е подкрепата за едната или за другата формация. Освен това много млади хора, дори деца, участваха в непозволена агитация в деня на гласуването. Всъщност всички партии използваха доброволния труд на непълнолетни, но това не направи впечатление на никого.

Парламентарните избори бяха средство за признаване на политическите субекти и за легитимиране на политическото представителство. След смъртта на Ясер Арафат в края на 2004 в Палестина започна криза на лидерството. Според анализаторите страната е в ерата на следлидерството (postleadership) и преживява процес на нормализация. Сега политиците трябва да съобразяват действията си с една нова действителност – "политика в затвора", тъй като голяма част от палестинските лидери са в израелски затвори, а земите на автономията все повече заприличват на голям затвор заради 5-метровата стена, която опасва териториите на Западния бряг на река Йордан и ивицата Газа.

- Каква беше атмосферата в изборния ден?

- Нашата делегация посети 300 избирателни центъра в 14 от общо 16-те района за гласуване. На всеки международен наблюдател беше осигурена надеждна полицейска охрана и защита. Из ивицата Газа се движехме само с полицейски ескорт с включени сирени и светлини. Това на моменти ме притесняваше, но за местните хора се оказа нормална практика. Към два часа следобед неочаквано човекът, отговарящ за сигурността ни, без никакви обяснения спешно ни

извика обратно в хотела. После разбрахме, че малко преди това в северния край на ивицата Газа е избухнала престрелка между привърженици на "Фатах" и "Хамас" и затова се е наложило да ни "приберат" на сигурно място.

В момент на вътрешни конфликти и окупация избирателната активност бе висока и показа, че хората искат да посочат народните си представители в отворени и конкурентни избори. За палестинците вотът от 25 януари 2006 може да се окаже важна стъпка към демокрацията. Изборите показаха промяна, тъй като в тях се включи група, която използва насилието, за да постига политическите си успехи, и отказва да свали оръжието. Международната общност се надява, че парламентарният вот ще накара политическите сили да се отрекат от насилието и ще доведе до сериозна крачка напред в борбата с корупцията и другите проблеми, които са ключови, за да се подобри животът на палестинците

- Защо палестинците гласуваха за "Хамас"?

- "Хамас" е част от международното политическо движение "Мюсюлмански братя", което се представи силно на парламентарните избори в Египет през ноември 2005. В Палестина организацията се нарича Ислямско съпротивително движение, популярно като "Хамас". Може би малко по-различен поглед върху победата на "Хамас" могат да дадат някои цифри, които не са популярни в България. Палестинците на Западния бряг са 2 372 216, в ивицата Газа – 1 389 789, а в Израел те са около 1 400 000. В Палестина официалната безработица е 65%, като скритата е поне още 20%. Близко 60% от палестинците са на възраст от 1 до 19 години. За последните 10 години автономията е получила над 15 милиарда долара международна помощ за развитие на демократични институции. Годишният бюджет се формира почти изцяло от дарения на международната общност и е 1,6 милиарда за 2005. Но 70% от него отива за разходи за вътрешния ред и сигурност. Само 30% остават за обществената система. В ивицата Газа почти половината население живее в бежански лагери с много лоши битови условия. От 2004 насам САЩ предоставят чрез Американската агенция за международно развитие безвъзмездна помощ за неправителствените организации в Израел на стойност 15 милиона долара всяка година. Подобна помощ (8 милиона) се предлага и в Палестинската автономия за намаляване на насилието между араби и израелци. И всъщност много активни при осъществяване на проекти са граждански организации, близки до "Хамас".

- Това вот за политиката на "Хамас" ли е – тероризъм и убийства, или е гласуване против старото управление, наследено от Ясер Арафат?

- Според мен повечето палестинци гласуваха против неефективното и силно корумпирано управление на Ясер Арафат. Все пак в Палестина не е имало избори през последните 10 години и местните институции не могат да се нарекат демократични. Демокрацията все още няма големи традиции в арабските страни.

- С какви послания "Хамас" спечели изборите и какво показват тези послания за самата организация – начало на промяна ли са или не?

- "Хамас" показа много стройна организация с ясни послания. Във всяко населено място партията имаше открити предизборни центрове с млад, обучен и мотивиран персонал. Бяха привлечени много доброволци и симпатизанти да подпомагат кампанията. 12 от кандидатите на "Хамас" за народни представители бяха жени – много важен факт в една арабска страна.

"Хамас" спечели сериозна обществена подкрепа и заради силната си социална активност. Партията е създала и развила собствена система за образование, социално подпомагане и здравни грижи. С нея са свързани неколкостотин неправителствени организации, които предоставят социални услуги на хората. Докато палестинските автономни власти не са направили много, за да подобрят живота на гражданите си.

На парламентарните избори в Египет през ноември-декември 2005 наблюдавах отблизо как действат "Мюсюлмански братя". Тогава партията отново показа сериозна политическа подготовка, учудваща търпимост и толерантност и предложи силна подкрепа на обикновените хора от малките населени места.

- Има ли шансове "Хамас", ако продължи да поддържа терористичните си групи? Смятате ли, че организацията постепенно ще се освободи от тях, както стана с ИРА в Ирландия например?

- Ако "Хамас" иска да има успешна политическа кариера като управляваща партия, тя няма друга възможност освен да се откаже от тероризма. Като прибавим и пълната финансова зависимост от международната общност, шансовете ѝ в противен случай са почти нула. "Хамас" вече предложи на всички партии, които имат представители в Палестинския законодателен

съвет, да участват в новото правителство. Смятам, че скоро новата управляваща партия ще покаже модерна политика в интерес на палестинците и съобразена с международните стандарти.

- Може ли да се тълкува участието на "Хамас" в политическия процес като част от стратегията на "Ал Кайда" да влезе в политиката?

- Не споделям тези опасения. "Хамас" е признат политически субект и се надявам да успее да увеличи международната подкрепа за своите действия като управляваща партия на Палестина.

- Компрометираща ли изборната победа на "Хамас" политиката на САЩ в Близкия изток, както заяви руският президент Владимир Путин?

- Мисля, че това беше прибързана оценка, плод на емоции. САЩ са важен световен фактор, но зачитат демокрацията и уважават суверенитета на държавите. През последните години американското правителство намали силно подкрепата си за Ясер Арафат.

- Какво означава поканата на Путин за разговори с "Хамас"?

- Русия прави успешни опити да възвърне политическото си влияние в света и това е поредното доказателство.

- Каква политика трябва да възприемат Европа и България спрямо Палестина сега?

- Политиката е само една и е свързана с поемане на ясни ангажименти от страна на новото палестинско правителство в сътрудничеството си с Европейския съюз. Палестинската власт трябва да заяви ясно позицията си за прозрачно управление на европейските фондове и намаляване на корупцията. А Европа не трябва да толерира отклоняването на средства и неефективно ръководство.

За България моментът е много подходящ да възстанови добрите си контакти с Палестина, като използва и капацитета на завършилите у нас няколко хиляди палестински студенти. София може да има много интензивни официални контакти с автономията.

- Как ще коментирате скандала с карикатурите на Мохамед? Защо избухна точно сега и защо се разрасна до такава степен? Кой печели от това?

- Свободата на словото е един от основните принципи на демокрацията. Историята с карикатурите не е фокусът на политическото развитие на региона. Но тези рисунки са важен тест за арабските правителства и за начина, по който те трябва да реагират в излязла от контрол ситуация.